

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ РОЗМОВНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Загальновідомо, що будь-яка мова (незалежно від того, з якою мовою при вивченні її вона порівнюється) має свої «внутрішні» труднощі. Це виключення із загальних правил побудови речення, правил словозміни та словотворення, специфіка комбінаторності слів, диференціація лексикологічно-пов'язаних словникових одиниць синонімів, омонімів, паронімів. Ці труднощі збільшуються при порівнянні з іншими мовами (проявляючись по-різному в кожному окремому випадку). Наприклад, при вивченні англійської мови українцями особливої уваги потребує група схожих за формою та різних за змістом слів типу «композитор» та *compositor*, «декада» та *decade*.

Таким чином, той, хто вивчає англійську мову, повинен подолати не лише труднощі мови як іноземної, але й труднощі, які виникають в результаті розбіжностей в лексико-граматичній побудові двох мов дещо зводяться до наступного:

1. Кількість та номенклатура частин мови в різних мовах не співпадає.
2. Однойменні частини мови при збігу основних характеристик мають декілька несхожих словотворчих, морфологічних та синтаксичних особливостей, що веде до розходження також в синтаксичній побудові речення.
3. Граматична характеристика лексично схожих слів може бути різною.
4. Способи словотворення і, як результат дії, структурні типи слів не є однакові.
5. Багатозначні слова, які збігаються в одному або двох значеннях, не збігаються в інших.
6. Слова, ідентичні за своїм словниковим значенням, майже завжди розрізняються контекстними значеннями, вступаючи в семантико-синтаксичні зв'язки з наборами слів, що не збігаються.
7. Стилїстична характеристика номінально тотожних слів може бути різною.
8. Об'єм і характер словотворчих гнізд в різних мовах, як правило, неоднаковий. Значення, які передаються в одній мові спорідненими словами, в іншій мові закріплюються за різнокореневими лексичними одиницями.
9. Схожі за формою слова можуть не співпадати за значенням.
10. Слова та словосполучення, які мають однакове предметне значення, можуть відрізнитися за етимологічним мотивуванням та сучасним асоціативним значенням [1].

Таке неспівпадання лексико-граматичних систем в різних мовах необхідно постійно мати на увазі, щоб не допустити типових помилок та спілкуватися іноземною мовою правильно та творчо.

Автори більшості підручників, розглядаючи сучасні методи опанування іноземної мови, концентрують увагу на вивченні базових структур англійської

мови за допомогою вправ. Але майже немає порад, корисних для тих викладачів, які звертають увагу на вивчення практики спілкування англійською мовою. Як показує досвід, студенти проводять багато часу, вивчаючи домашнє завдання, але не можуть висловлювати свої думки творчо через відсутність методів вивчення розмовної англійської мови.

У статті з'ясовується що необхідно для безпосереднього спілкування: врахування різного рівня знань та умінь студентів, труднощі спілкування, фактори мотивації та інші подібні завдання.

У дослідженні звертається увага на мистецтво спілкування між співрозмовниками, англійська мова яких є рідною; обговоренню стилістичних рівнів мови та необхідності слухання.

Хотілося б зупинитися на цій проблемі детально, адже уміння (говорити перед аудиторією, чітко висловлювати свої думки, слухати співрозмовників – це теж мистецтво спілкування.

Розмова може бути визначена як неофіційний обмін думок та інформації в усній формі. Драматурги, прозаїки, романісти уміють майстерно зобразити розмову на письмі, але матеріалові інколи не вистачає характеристик, притаманних живому спілкуванню. По-перше, автором розмови є одна людина, яка уявляє, як двоє чи більше людей можуть вести розмову, в той час як живе спілкування виникає в результаті взаємодії двох чи більше чоловік.

По-друге, письменник, який описує розмову, має упереджену думку щодо того, як ця розмова буде розвиватися і як вона закінчиться. Живе спілкування є спонтанним і має динаміку, яку жоден автор не зможе точно зобразити.

Автор Джулія Добсон вважає, що висловлення людських думок, написане навіть літературним генієм, є схоластичним ідеалізуванням та відрізняється від справжньої розмови [2].

Щоб ознайомитися з динамікою спілкування, характерною для англійської мови, автор пропонує зразок розмови між двома освіченими американцями, записаної на плівку.

A: Ev... Everybody has at least one little superstition, don't you think?

B: I think most people have at least one, and a lot of people have many.

A: Do you have any?

B: Oh, once in a while I have them.

A: Where ... and you teach uh ... folklore and... superstition? And uh ... do you teach the debunking of it on the reasons for...?

B: Well, I simply recorder them, and we talk about them and so on. I have a very large collection of them.

A: What is the most common superstition?

B: Oh, I suppose uh ... knocking on wood is, among ather things. I noticed that uh ... you did it in a while ago.

A: Yeah. Where does that come from?

B: Well, uh ... I don't know exactly where it comes from. But uh ... there's a notion that uh ... held in early times that perhaps the wood is tenanted by spirits of one kind or another and that knocking on wood, a sense ... in a sense acknowledges their being and uh ... you propitiate them by recognizing them...

Вражаючим елементом розмови є вживання великої кількості запитань, з іншого боку, повторів стверджувальних речень, які за допомогою інтонації перетворюються в запитальні. Таким чином, форма питання – відповідь відіграє важливу роль в загальній динаміці спілкування.

Іншим аспектом динаміки розмови є реакція на попереднє висловлювання одним або більше реченнями (у формі короткого монологу). Уміння вести розмову є важливим явищем в мистецтві спілкування.

Є інші риси динаміки спілкування англійською мовою: співрозмовник може виправляти сам себе, інколи один співрозмовник може перебити іншого тому, що він передбачає його думки. Як ми бачимо, учасник А перебиває учасника В і навпаки. Інколи співрозмовник починає говорити про одне і раптом змінює тему і закінчує говорити про інше.

Співрозмовники можуть заїкатися, повторювати слова, вживати вигуки, вставні слова, незакінчені речення, скорочення. Проте, вони розуміють один одного дуже добре, на відміну від людей, які вивчають англійську мову як іноземну.

Великий інтерес викликає вибір слів та манера висловлювання в спілкуванні. Аналізуючи дану розмову, важко визначити, хто спілкується між собою. В даному випадку співрозмовник А є жінка, яка розмовляє з професором чоловіком про міфологію та релігію. Щодо швидкості, з якою розмовляли учасники діалогу, то можна зауважити, що розмова тривала 1 хвилину 10 секунд. Всі слова були вимовлені за 70 секунд при нормі 198 слів за хвилину (3,3 слова за секунду). Цікаво порівняти різний рівень швидкості в різних ситуаціях. Наприклад, радіостанція «Голос Америки», відома у всьому світі, транслює програми «Special English» зі швидкістю 90 слів за хвилину для тих, хто вивчає англійську мову, а звичайні англійські програми – зі швидкістю 120 слів за хвилину.

Місцеві радіостанції Америки, наприклад, транслюють свої програми зі швидкістю 160 слів за хвилину. Якщо студенти, які вивчають англійську мову як іноземну, хочуть спілкуватися компетентно, їм необхідно намагатися вживати 100 слів за хвилину та розуміти 160-200 слів за хвилину.

Це призводить до вирішення важливої проблеми при вивченні розмовної англійської мови. На практичних заняттях викладач не повинен говорити повільно та дозволяти студентам говорити так само, інакше вони не будуть підготовлені до повсякденного спілкування поза межами аудиторії. Звичайно, викладач може сказати деяке слово, фразу чи речення уповільнено, але з метою проілюструвати якимось граматичне явище і знову ж повернутися до прийнятого темпу розмови. Треба також пам'ятати, що коли співрозмовники уповільнюють свою мову, то перекидають правила вимови, наголосу та інтонації.

Декілька слів про Standard та Non- Standard English. Звертаючи увагу на зразок розмови між представниками країни, мову якої ми вивчаємо, можна побачити інший важливий аспект англійського спілкування. Співучасники звертаються один до одного в «стандартній неофіційній формі» – формі англійської мови, яку освічені люди використовують в повсякденному житті.

Лінгвісти визначають 3 головні форми англійської мови: стандартна офіційна, стандартна неофіційна та нестандартна.

Standard Formal English – англійська мова, яка найчастіше вживається в дипломатичній кореспонденції, літературних творах, газетах, ділових листах і промовах та в інших офіційних випадках. Вона характеризується великою вживаністю наукових слів.

Standard Informal English – англійська мова, яка найчастіше вживається в повсякденному спілкуванні та особистих листах. Нею часто спілкуються на радіо, телебаченні та в кіно. Нею легко розмовляти, вживаючи деякі сленгові та розмовні слова.

Non-Standard English – різновид англійської мови, яким розмовляють певні групи населення. Це люди, які не мають вищої освіти, члени деяких вікових груп, наприклад підлітки. До цієї категорії відносяться сленгові та розмовні слова.

Оскільки освічені мовці розмовляють Standard Informal English, студенти, які вивчають іноземну мову повинні практикувати саме цю форму спілкування. Деякі студенти вважають, що якщо вони погано знають англійський сленг, то не зможуть добре спілкуватися. Вони наполягають на обговоренні та застосуванні на практиці сленгових слів під час занять. Тому, треба їм нагадати, що сленг належить до категорії Non-Standard English та стосується лише певної частини населення. В повсякденному спілкуванні сленг не вживається, а вживаються лише розмовні слова.

Студенти повинні вчити загальноприйняті англійські ідіоми. Вивчення ідіоматичних висловлювань – чудовий матеріал для роботи в аудиторії. Наприклад, коли ви вивчаєте ідіоматичні англійські висловлювання, то можна попросити студентів знайти відповідні поняття в рідній мові. Навчання сленгових та розмовних слів, з іншого боку, не рекомендується, бо вони мають тенденцію короткого існування. Крім того, сленгові слова, які вживають люди, що вивчають мову, часто шокують місцевих жителів, бо вони є недоречними та неприємними для сприйняття.

Професор одного з університетів в Вашингтоні називає свої заняття «Prestige Standard English». Це поєднання Standard Informal English та Standard Formal English, що дозволяє вивчаючим мову зручно почувати себе в товаристві освічених людей. Але, оскільки вони вивчають «Prestige Standard English», слід попередити студентів, що вони можуть опинитися в ситуації, коли люди розмовляють «Non-Standard English» [4].

Таким чином, ми звернули увагу на динаміку спілкування та стильові рівні мови. Але залишився ще один важливий аспект : слухання. Кожне спілкування складається з двох дій: розмови і слухання. Якщо співрозмовник уважно слухає мовця, він може дати відповідну відповідь на його висловлювання. Крім того, він може зафіксувати в думках інформацію, яку вважає корисною для запам'ятовування. Коли він уважно слухає, то може зауважити через зоровий контакт, позу, жести, чи розмова дійсно цікавить співрозмовника.

Слухання – це зовсім не пасивна діяльність, а важка праця, тим більше при вивченні іноземної мови. Проводячи практичні заняття зі студентами, що вивчають англійську мову, необхідно наголосити на важливості слухання, тому що деякі з них можливо не розвивали навички слухання при вивченні рідної

мови, що призвело до гіршого сприйняття іноземної мови. В подальшій роботі необхідно більше часу приділяти не розмові, а слуханню. Студенти повинні звернути увагу на розуміння того, що було сказано для покращення слухового сприйняття та можливості задовільно грати роль слухачів. Адже гарні слухачі в будь-якій мові – рідкісне явище.

Можна проаналізувати риси поганого слухача. Поганий слухач майже не цікавиться темою розмови, не відрізняє головних думок від другорядних, хвилюється, коли змінюється тема розмови, нав'язує слухачам свої думки, інколи занадто багато говорить сам. Поганий слухач не вміє підтримувати розмову, навіть спілкуючись рідною мовою, що створює більші труднощі при спілкуванні іноземною мовою.

На заняттях викладач повинен допомагати студентам розвивати їхні слухові здібності, створюючи сприятливу атмосферу на занятті, звести до мінімуму відволікаючі фактори, попросити студентів розмовляти достатньо голосно, щоб могли добре чути розмову, вибирати цікавий матеріал та спеціальні вправи для розвитку слухових здібностей.

Одна особливо корисна вправа: описати процес, який складається з декількох етапів, наприклад, приготування якоїсь страви. Студенти повинні спочатку уважно вислухати опис викладача, а потім повторити матеріал у повній відповідності послідовних дій.

Звичайно, на заняттях багато часу слід приділяти спілкуванню, але обов'язково повинен бути час для активного слухання, тому що успіх в житті часто залежить від того, як добре ми вміємо слухати, незважаючи на те, якою мовою ми спілкуємось: рідною чи іноземною.

Існують специфічні методи та прийоми стимулювання спілкування: питання – відповідь, діалоги, ігри, аудіо- та відеозасоби. Кожна з них допомагає викладачам забезпечити заняття цікавим та насиченим матеріалом, використовувати засоби, які дають можливість відобразити рівень знань студентів та правильно оцінити роботу кожного учня.

В результаті дослідження ми встановили, що дані методики сприяють роботі між викладачем і студентами, які вивчають англійську мову як іноземну. Під час аудиторних занять при вивченні розмовної іноземної мови ці методики нададуть не тільки теоретичну, але й практичну допомогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cole, Peter. «Some Technigues for Communication Practice», TESOL Quarterly, Vol. IV, № 4, Dec. 1970.
2. Dobson, Julia. «Dialogues: Why, When, and How to Teach Them», English Teaching Forum, Washington, D.C., May-June, 1972.
3. Jackson, Acy L. «The Conversation Class», English Teaching Forum, Washington, D.C., January-February, 1969.
4. Тахиамишева Г.Ч. Диалогический метод обучения и дидактические условия его реализации. – Казань, 1984. – 240 с.